

Republika Srbija
Tužilaštvo za ratne zločine

OBRAĆANJE TUŽIOCA VLADIMIRA VUKČEVIĆA

Interkontinental, 5. februar 2005.

STVARANJE USLOVA ZA PRENOŠENJE NADLEŽNOSTI U POSTUPCIMA KOJI SU ZAPOČETI PRED MKTJ PO PRAVILU 11BIS

Poštovani učesnici, dame i gospodo,

Sve vas srdačno pozdravljam, zahvaljujem organizatorima na pozivu i ocenjujem da je Nacionalni savet blagovremeno organizovao ovaj okrugli sto na kome ćemo biti u mogućnosti da, predstavimo dokle smo stigli u nastojanjima da na što bolji način procesuiramo predmete ratnih zločina.

Stručna rasprava o pravnim uslovima koji se moraju ispuniti da bi se takvi predmeti preneli na domaće sudove, unapređenje kapaciteta domaćih sudova za procesuiranje prenetih slučajeva, od izuzetne je važnosti.

Zahvaljujem predstavnicima nadležnih Ministarstava i predsedniku Nacionalnog saveta, gospodinu Ljajić Rasimu, koji su pozitivno ocenili sporazum koji je potpisan između Tužilaštva Republike Hrvatske i Srbije.

Posebno se zahvaljujem misiji OEBS-a i šefu misije gospodinu Mauriciju Masariju, koji su nam sada kao i do sada davali podršku.

Potpisivanje sporazuma o regionalnoj saradnji između zemalja koje imaju zajedničke probleme, od kojih su najznačajniji otkrivanje i krivično gonjenje učinilaca ratnih zločina, veoma je značajan korak napred i ocenjujem da će doprineti efikasnijem postupanju tužilaca u obe zemlje.

Postupci protiv izvršilaca krivičnih dela protiv čovečnosti i međunarodnog prava po svojoj prirodi su najkomplikovaniji postupci, kako činjenično tako i pravno.

Protek vremena između počinjenih zločina i početka istraga tih zločina, otkrivanje

izvršilaca koji zločine čine u doba haotičnih ratnih dešavanja, oružanih sukoba koji prate izvršenje zločina izuzetno otežavaju postupke.

Obično se radi o zločinima sa velikim brojem žrtava, s jedne strane, i velikim brojem saizvršilaca krivičnih dela, sa druge strane.

Poseban problem je uklanjanje tragova i dokaza, koje traje do današnjeg dana.

Problem saslušanja svedoka koji imaju prebivalište van područja Srbije i Crne Gore prevazišli smo uz pomoć predstavnika Haškog Tribunala i UNMIKA.

Nedavno su prvi put nakon potpisivanja Kumanovskog sporazuma predstavnici Tužilaštva za ratne zločine i istražni sudija Veća za ratne zločine vršili procesne radnje na teritoriji Kosova. Saslušano je više svedoka albanske nacionalnosti, čija su svedočenja doprinela rasvetljavanju određenih događaja.

Naveo bih sada i neke konkretne probleme sa kojima se u dosadašnjem radu susrelo Tužilaštvo za ratne zločine od kojih je jedan deo, uz podršku državnih i zakonodavnih organa rešen, dok je jedan broj njih pred samim rešavanjem.

Do sada smo mnogo puta govorili o problemu nedostatka dokaza i potrebom izmene zakonskih propisa koji do skora nisu regulisali pitanje korišćenja dokaza izvedenih pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju.

Krajem 2004. godine pred Skupštinom Republike Srbije usvojene su "Izmena i dopune zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku protiv učinilaca ratnih zločina". Naglasio bih da su u pripremi ovih izmena učestvovali stručnjaci za ova pitanja i smatram da su ovim izmenama otklonjeni svi nedostaci Zakona usvojenog u julu 2003. godine.

Istakao bih samo neke novine koje će u dobroj meri pomoći efikasnijem i mnogo izvesnijem vođenju postupaka pred pravosudnim organima Republike Srbije.

Prva izmena predviđena je članom 14a Izmena i dopuna zakona koja predviđa, u stavu 1, da: " U slučaju kada Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju, u skladu sa svojim Statutom i Pravilima o postupku i dokazima, ustupi određeni predmet Republici Srbiji, Tužilac za ratne zločine će preduzeti krivično gonjenje na osnovu činjenica na kojima se zasnivala optužba pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju, a u stavu 2. da : " Tužilac za ratne zločine može preduzeti krivično gonjenje na osnovu podataka i dokaza prikupljenih od strane tužioca međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju".

Ovim zakonskim izmenama u velikoj meri olakšaće se posao tužilaštva, jer smo u

kontaktima sa predstavnicima tužilaštva MKT, sa kojima imamo svakodnevne kontakte i jako dobru stručnu saradnju, uverili da oni raspolažu mnoštvom dokaza koji nama do sada nisu bili poznati. Uvođenjem ovih zakonskih izmena dobićemo priliku da kako u postupcima koji nam budu preneti po pravilu 11 bis pravilnika o postupku i dokazima, tako i onim postupcima koji nam budu preneti od strane tužilaštva u fazi istrage, koristimo dokaze koji su već prikupljeni u skladu sa Statutom i pravilnikom MKT. Mišljenja sam da je ovakva zakonska izmena bila neophodna i pomoći će nam da u najskorije vreme pokrenemo nekoliko slučajeva o kojima, zbog istrage koja je u toku, još uvek ne mogu da govorim.

Kada govorimo o dokazima, Tužilaštvo za ratne zločine će nastojati da sa tužilaštvom MKT intenzivira saradnju u nastupajućem periodu kako bi se na vreme što bolje upoznali sa obimnim dokaznim materijalom koji prati predmete koji mogu biti prenešeni na suđenje u okviru naše zemlje.

Drugu izmenu zakonskih propisa koju bih pomenuo, a za koju smatram da je takođe važna, odnosi se na proširenje nadležnosti Tužilaštva, kome je sada data mogućnost da zastupa predmete i u postupku po pravnim lekovima.

Drugi zakon koji se pokazao kao neophodan, a o kojem bih hteo da kažem par reči jeste Zakon o zaštiti svedoka i ostalih učesnika u postupku, čiji nacrt postoji i nadam se da će u najskorije vreme biti i usvojen.

Ovaj zakon trebao bi da pruži procesne pretpostavke da se učesnicima u postupcima za ratne zločine pruži zakonski uređena zaštita. Nadamo se da će usvajanjem ovog zakona početi da se rešava i problem pristupa svedocima.

Kao što vam je poznato, do sada je postojao veliki problem sa spremnošću svedoka da učestvuju u postupku ukoliko se on odvija u drugoj državi. Taj problem primećen je kao zajednički za sve zemlje u regionu i kao zajednički svedocima bez obzira na njihovu nacionalnost i mislim da nam u nedostatku stručnih timova za podršku takvim svedocima fali još jedan dodatni napor da bi i taj problem uspešno rešili.

Sporazum koji je danas potpisan između predstavnika Republike Hrvatske i Srbije je još jedna pređena stepenica na putu ka efikasnijoj saradnji u otkrivanju okolnosti pod kojima su se zločini na prostoru bivše Jugoslavije desili.

Potpisivanjem ovog sporazuma uređen je proces razmene informacija između tužilaštava ove dve zemlje između ostalog i u vezi sa krivičnim delima ratnih zločina. Ovim sporazumom obavezali smo se da ćemo međusobno razmenjivati obaveštenja, izveštaje, dokumente i informacije koje doprinose istraživanju ratnih zločina.

Sa Republikom Hrvatskom smo do sada dosta dobro saradivali na osnovu bilatelarnog sporazuma između naše dve zemlje, što se najbolje videlo prilikom saslušanja svedoka Hrvatskih državljana u procesu za zločin na Ovčari.

Nadam se da će takav sporazum uskoro biti potpisan i sa Republikom Bosnom i Hercegovinom i da ćemo tada moći i sa predstavnicima tužilaštva Bosne i Hercegovine, da potpišemo sličan sporazum o saradnji kakav smo danas potpisali sa tužiocem Bajićem.

Osvrnuo bih se i na pitanje komandne odgovornosti koje izaziva dosta polemike u javnosti.

Tužilaštvo za ratne zločine smatra da je i na početku ratnih sukoba na prostoru bivše Jugoslavije ova vrsta odgovornosti postojala kao doktrina i to na osnovu Obaveza koje je SRJ preuzela ratifikacijom Ženevskih konvencija i Dopunskih protokola I i II , Ustava SFRJ i SRJ koji predviđaju da ratifikovani međunarodni ugovori predstavljaju integralni deo unutrašnjeg prava kao i da imaju primat u odnosu na savezne i republičke zakone, Odredbi koje utvrđuju komandnu odgovornost u vojsci na osnovu člana 21 Uputstva o primeni pravila međunarodnog ratnog prava u oružanim snagama SFRJ koje je usvojeno 1988. godine.

Član 21 ovog uputstva predviđa "Vojni starešina je lično odgovoran za povrede pravila ratnog prava ako je znao ili je mogao da zna da njemu potčinjene ili druge jedinice ili pojedinci pripremaju izvršenje takvih povreda, pa u vreme kada je još bilo moguće sprečiti njihovo izvršenje ne preduzme mere da se te povrede spreče. Lično je odgovoran i onaj vojni starešina koji zna da su povrede pravila ratnog prava izvršene, a protiv prekršioca ne pokrene disciplinski ili krivični postupak ili, ako nije nadležan za pokretanje postupka, prekršioca ne prijavi nadležnom vojnom starešini".

Odredbe krivičnog zakona posebno odredba člana 30. Krivičnog zakona predviđaju da se krivično delo može izvršiti radnjom nečinjenja. Odnosno učinilac može izvršiti krivično delo nečinjenjem kada je propustio činjenje koje je bio dužan izvršiti.

Na kraju bih rekao da je pitanje dokazivanja odgovornosti nadređenih i njihovog subjektivnog elementa kakav se traži u krivičnopravnom smislu u okviru komandne odgovornosti, po mom mišljenju, najkomplicovaniji deo ovog mozaika, pa će Tužilaštvo za ratne zločine svaki slučaj koji je dobilo i koji će ubuduće dobiti, pažljivo razmatrati upravo u ovom pogledu.

U vezi standarda koji su propisani odredbama pravilnika o postupku i dokazima MKT, mogu da kažem da je ocena svih nezavisnih posmatrača i međunarodnih stručnjaka da su suđenja, koja su organizovana pred Beogradskim okružnim sudom, a kasnije i pred Većem za ratne zločine, organizovana i vođena u skladu sa

međunarodno prihvaćenim standardima.

Opšta je ocena da su postupci za ratne zločine vođeni u skladu sa načelima nezavisnosti, pravičnosti, izuzetno profesionalno i revnosno. U sadašnjoj situaciji kada su rešeni mnogi problemi o kojima sam govorio, uveren sam da je domaće pravosuđe adekvatno pripremljeno i da će buduća suđenja, pa i ona koja našoj zemlji budu prenesena u nadležnost po pravilu 11 bis, biti nastavljena upravo u skladu sa svim standardima koji su postavljeni u suđenjima pred MKT u Hagu.

Tužilaštvo za ratne zločine će i dalje na najprofesionalniji način obavljati svoje zakonske obaveze, kao što je to činilo i do sada, i nadamo se da će tužilaštvo i sud Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju znati da cene takav napor i da će pokazati poverenje prema pravosuđu Srbije i Crne Gore ustupanjem predmeta našem pravosuđu.

TUŽILAC ZA RATNE ZLOČINE
Vladimir Vukčević